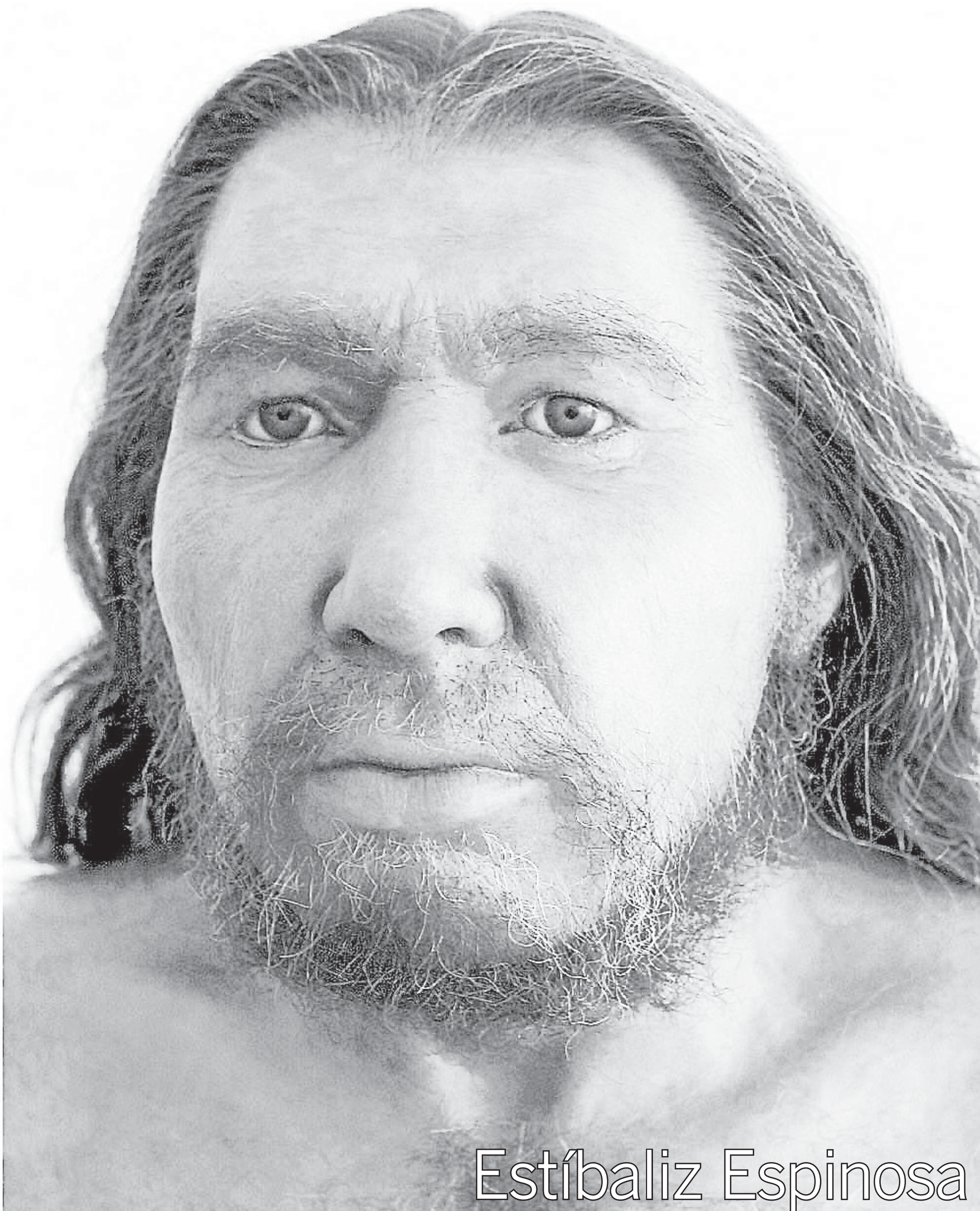

18 XUÑO DO 2009 - NÚMERO 775

r d l

REVISTA
**DAS
LETRAS**

Estíbaliz Espinosa

Fascinada como Sapiens por esa especie paralela, o Neanderthal, que non tivo o éxito na súa supervivencia, Estíbaliz Espinosa ofrece en *Discurso hibridado con* un diálogo –ou un monólogo– entre unha muller neanderthal e un sapiens actual. Incluído, formalmente, na vertente como narradora de Espinosa, o texto colle un desenvolvemento truncado –“En nós tamén latexaba a mesma incerteza”– como o seu propio título e recupera a figura de neanderthal que anteriormente aparecera xa na poesía da autora. Nacida na Coruña (1974), Estíbaliz Espinosa revelouse

Discurso hibridado con

Estíbaliz Espinosa

nos estertores da xeración dos noventa como unha poeta que rebentaba a sintaxe verbal con imaxes de poderosa radicalidade. Volumes como ‘Libro de ler e desler’ –que lle valeu o Premio Esquío– ou ‘Número’ amosan o seu complexo percorrido lírico, mergullado progresivamente nas claves cibernéticas ou do discurso da identidade. A súa obra, porén, non se limita unicamente á literatura senón que se prolonga no teatro e na música como cantante de estremecedoras cordas. Con ela e co seu relato, Revista das Letras comeza os seus monográficos de verán, que ao longo dos próximos meses lles achegarán aos lectores algunhas das propostas máis inquietantes do panorama creativo do país.

“A cuestión máis importante podería ser que a extinción dos neanderthais non é unha novela paleoantropolóxica desordenada mais coherente; é máis ben un conxunto de relatos breves –relacionados pero singulares– verbo da extinción”.

Stephen S. Hall, *Os derradeiros neanderthais*, National Geographic, set. 2008

a gora que estamos sós os dous.

Senta. Ponte cómodo. Queres tomar algo? Sírvede. Hai xeo na Antártida e auga no Sil. O whisky tardará uns miles de anos en se inventar.

Aquí deixamos que a froita apodreza. Fermente. É o noso xeito. Deixar facer. Non intervenir.

Embriagamos con ela. Bebémola, quero dicir.

Sírvede ti mesmo. Que tal andas? Ben?

Aquí, lendo un pouco, non?

Ben. Ben. Iso está ben.

Xera ganancias ás fábricas de papel, aos oculistas. Xustifica a rede. É o noso pretexto para vivir. Oír e ser oídos. Escribir e ser lidos. E ler.

Se ti non estiveses lendo, para empezar eu non existiría. E iso é enormemente tiránico. Enormemente diabólico. Decatas? Nazo da túa necesidade de ler e morrerei cando te sacies. É algo que me pon un chisco nerviosa. Perdoa. É algo que me pon un chisco nerviosa.

Queres que che conte de min.

Con que propósito?

Ah, ben, paréceme ben. Queres que che conte de min para, nunha especie de bucle referencial, falar de ti. Explicar a túa presenza. Que é o que te engasta a este planeta que partillamos.

Se é que nos foi dado partillar algo.

De acordo. Admito que me chames home. Admito que me chames de Neanderthal.

Son muller e vivín noutro lugar. Pero iso importa cero.

Admito que me resumas obrigada a vivir aquí, esmagada contra esta páxina, reducida a texto.

Admítooo case todo. Non estou en condicións para rebelión ningunha. Para reivindicar nada. Son como eses homes esmagados contra un pouco de terreo un segundo antes de saber que desaparecerán. Nós tamén. Os meus tamén. Eu.
Tamén.

Tamén crimos inmortais, coma vós, coma ti. Xogamos á posteridade, á duración por riba das eras xeolóxicas, os fósiles, os invernos. Xogamos a conxurar a noite. Resúltache cómoda esta frase? Elixina conscientemente para ti. Unha sentenza digna da vosa literatura. Coas súas trampas. A súa zumegante miraxe de conciencia cósmica. Xogamos, si. Talvez a mesturarnos convosco. Queres que sente aquí, onda ti, e che conte como dende os nosos rudimentos, o noso encéfalo inflamado, o noso medo e a procacidade que leva aparellada, queres que dende a nosa aparición sobre esta terra que chamades vosa che explique a coexistencia. A nosa coexistencia. A única que houbo.

Como convivimos e nos esgazamos.

Vós, homes.

E nós, animais.

Pero homes.

Queres que che explique ata que punto a túa vida actual débelle á miña. Ata que punto fomos deglutidos pola nada sapiens, asimilados a ela. Ou eclipsados. En que circunvolución do voso cerebro xira a memoria, si, pero a nosa. A da miña especie.

Nacín nunha fraga. Todos nacemos nunha. A fraga da nai, os seus vieiros secretos, nós seguimos un. Nacer é seguir un viero pautado hai miles de xeracións. Eu vin ao mundo entre follaxe, nun lugar onde as estacións sucedíanse e a algúns de nós matábannos. A miña nai respondeu aos meus choros cun gruñido. Comigo correría menos. Comigo era un elemento débil do grupo. Comigo a vida repregaba sobre si mesma para continuar o seu curso, si, pero comigo a súa morte tornábase visible, tomaba a forma de calquera depredador na beira dun río, de calquera par de ollos acazapados nas ramas. Eu, que era a vida, achegábaa un pouco máis á morte.

O noso grupo era escaso. Fráxil. Fortes os lazos. Coñeciamos o lume, o futuro simple, o amor. Quizais non era iso. Non tiñamos nome para iso. Os nosos nomes eran unha pura exclamación. A nosa cabezota entendía o bramido da caza e máis que devorar a carne, escoitábaa, retrucáballe. Comprendía a carne. Non a sucesión das estacións.

A miña nai desapareceu axiña e foi substituída por doce nais. Non sei expresar se a esquecín. Se o esquecemento só lle concerne á memoria, a miña memoria non era como a vosa. Así que o meu esquecemento tampouco o será.

Digamos que a súa faciana, a faciana da miña nai, non fun quen de atopala máis. Pero o meu grupo sabía curar feridas. Roturas. Rachóns. A dor primeiro se lambe. Logo tápase. Por último, cae.

Viámosvos. Ao principio moi de lonxe. Viámosvos cada vez máis numerosos e pigmentados. Consigno que seguimos o voso rastro e examinamos puntas de lanza inservibles, que deixabades atrás sen concederlles importancia, como quen puntos suspensivos ao final de. Erades esveltos. Ollabades para nós en fite. Pero nós tamén. O mesmo esplendor, aló, tralo barranco da meniña. Só a vosa altura deixábanos en crequenhas, a ras de vida, á espreita da noite.

Gustouche esa frase? É eufónica. Talvez o máis eufónico que pronunciei na miña vida, eu amasillo de músculo neanderthal da venerable Europa.

Por entón, o xenio chegaba a oleadas de África, onde xestara, á caloriña das bostas de rinoceronte, nas grutas preconscientes dun orgasmo expansivo e común. Por unha analoxía con todo o cosmos coñecido, quixestes poñervos en movemento percorrendo a sombra dos astros sobre vós, non permanecer atados a un lugar, a unha caza. A decisión foi ardua e talvez demorou miles de anos en debullarse. Mil anos para vós eran un pequeno paso para o home.

Nós cociñabamos a nosa lenta extinción a base de robustez inútil. Non sabiamos mentir. Non sabiamos. Só viámosvos chegar. Tocalo todo coas vosas mans vermellas. As nosas mans non eran vermellas. As nosas mans eran só mans. Mirabámolas cheos de desexo infantil.

Do desexo infantil de que desaparecédes do horizonte.

Incomódate iso? Faiche sentir o invasor do planeta. O simio malo. O que medrou demasiado. O que violou a auga e o lume. O que mentiu. Incomódate iso?

Non pretendo demonizarte. O meu cerebro é menos maniqueo có voso, o meu cerebro é vascular. Non quero demonizarte. Talvez si quixen comerte. Recordo terche devorado nalgunha ocasión. Eras un ser tenro, cheo de dúbidas. A miña especie devorábavos con singular pracer porque vos axexaba. Axiña fostes identificados cun animal de caza. Axiña vos asignamos o simbolismo do que chegou para nos nutrir.

Trabucamos.

Naturalmente, atragóate non saber nada máis de min. Por que corrín canda vós e gorecín baixo as vosas estalagmitas e chorei os basaltos que arrebolastes ás miñas doce nais. Agora que sabes falar a distancia e gardar un fragmento do teu cerebro en cofres delicados de código binario, agora atragóate a miña especie. Sáeche ao paso pola dereita. Pola esquerda. Sáeche ao paso polo norte. Polo sur.

Rodeado veste. Dos nosos ósos mudos que romperían a falar só con beliscalos. Pero quen belisca un óso? Quen é o rapaz de Lagar Velho? Agora pregúntasche se é que fun a túa irmá, quen matou a quen. Agora o cainismo. Agora a super-

vivencia. Agora o factor externo que nada tivo a ver contigo. O reemprazo cultural. O destino impreso nas incisións dun fémur. A astroloxía.

Vamos, ho! Se alimentamos da medula do mesmo animal. Queres que che explique quen fun porque no fondo só te fascinas a ti mesmo.

No palique dos namorados un quere saber do outro porque arela descubrirse como o salvador nunha biografía trágica. Conmóvenos o sufrimento pasado do namorado porque nos conmove sabernos o seu único auxilio. Canta máis desdita, máis morbosa salvación. Vós namorastes de nós, neanderthais, tan só porque o voso amor por vós tróuxovos ata aquí. Ata as beiras do meu pobo enterrado.

No meu pobo enterrado eu corrín, tiven fame, cantei, apareeime e parín. Non é o máis grande que acontece na vida dunha femia talvez, porén si o que o socava todo, as manotadas dun xigante repentinamente cego. Dos meus nove fillos, sobreviviron dous. Sabía contalos, un e dous. Sol e lúa. Vós e eu. Os meus fillos. O meu testamento escrito co finísimo trazo dunha pestana, dun capilar. Os meus soños neles. Este discurso neles. Queres saber se nalgún deles estaría a túa especie. O ADN mitocondrial. A túa especie. Queres verte a ti mesmo, microscópico, nadando no sangue fracasado dos meus dous fillos, o meu varón e a miña femia. Saber os nomes polos que os chamei. Se a nosa derradeira gorida foi Xibraltar ou. Se todas as letras e artigos e conxecturas que escribes poderán compór a resolución de.

Tamén a terra foi panxea e a deriva tansmutouna en continentes. Estamos tan afastados como só o poden estar os que estiveron así de preto.

Así que agora debes ser quen de aturar o meu silencio. Debes aprender a tolerar que os meus ósos non falen se non queren. Que o meu xenoma sexa equívoco e, aínda cando deixe de selo, a dúbida -esa que volve irresistiblemente tenra a vosa carne proteica- non vos permita atar as conclusións e arquivar o noso caso.

Teredes que vivir co noso cranio máis grande sobre a palma aberta da vosa man.

Non vivimos tantos milenios para xustificar a vosa existencia. Non estabamos necesariamente destinados a vós. Ao voso radiocarbono. Ás vitrinas. Ao voso sorrisiño do tres ao cuarto. Ao voso eureka, dei con el. Non sodes o cumio do noso error. Non acendemos lume para chamarvos, nin para vos escorrentar. Non todo foi por vós.

Tamén nós percibiamos a pedra latexar co noso latexo se nos tombabamos boca arriba sobre os penedos.

En nós tamén latexaba a mesma curiosidade. A mesma insensatez. Tampouco nos abstivemos. Coma vós, tamén mutamos.

Deixa de ler. Mírame aos ollos. Si, achégate, por favor. Achégate á pantalla. Á folla de papel. Achégate.

Xamais poderás estar máis preto dun de nós que desta páxina chea de suposicións.

En nós tamén latexaba a mesma incerteza.

